

NKA Ismeretterjesztés és Környezetkultúra Kollégiuma 2018. évi pályázata

Pályázati azonosító: 201108/119

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Szemere-szalón és Miskolc anno... rendezvények a Herman Ottó Múzeumban c.

pályázati cél megvalósításáról

A SZEMERE-SZALON rendezvénysorozat 2013-tól rendszeresen jelentkező program, amely történeti, irodalom-, művészet- és művelődéstörténeti előadásokon keresztül, a „Szemere Bertalan élete és pályatársai” című állandó kiállítás anyagára építve, ahhoz szervesen kapcsolódva mutatja be és népszerűsíti a 19. századi Magyarország történetét. Ebben a szezonban is ismeretterjesztő tudományos előadásokon keresztül kívántuk felhívni az érdeklődők figyelmét a század divatjára, jeles személyeire, kulturális eseményeire és a nemesi életmódra, amit a korszak kiváló kutatói mutattak be, bepillantást engedve kutatásaik legújabb eredményeibe. Hagyományainknak megfelelően a prezentációkat egyes borászatok bemutatkozása, borok és gasztronómiai „csemegék” kóstolása kísérte, amivel a korabeli szalónok világát igyekeztünk megidézni. A változatos tematika folytán többféle látogatócsoportot szólítottunk meg. Az egyetemisták és a szakközépiskolások a legfrissebb adatokkal bővíthették tanulmányi ismereteiket, az igényes szórakozást kedvelők pedig tájékozottságukat gazdagíthattak naprakész információkkal a témában elmélyedt szakemberek előadásain keresztül.

A MISKOLC ANNO... című rendezvénysorozat a városkép történeti változásainak művészeti és helytörténeti reprezentációjával, a közterületek vizuális tapasztalatának előzményeit bemutattva kívánt a városlakók minél szélesebb köréhez szólni. A középiskolások és a fiatal miskolciak számára az aktuális városképek felől közelítve, az idősebb generációk esetében a személyes emlékekre is hatva, különböző művészetek (képzőművészet, építészet, szépirodalom) és tudományterületek (településrendezés, kartográfia, helytörténet) tematikus sokszínűségét felhasználva kívánt a programsorozat kulturális élményforrásként tudományos, művészeti és közérdekű ismereteket népszerűsíteni.

A SZAKMAI KÖZREMŰKÖDŐK ÉS AZ ELŐADÓK LISTÁJA:

Katona Csaba történész, (MTA BTK Történettudományi Intézet, Budapest)
Fónagy Zoltán történész, a történettudomány kandidátusa (MTA BTK Történettudományi Intézet, Budapest)

Vér Eszter Virág történész (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest)

Bukszár Zsanett történész (Tomory Lajos Múzeum, Budapest)

Szatmári Judit Anna divattörténész (Kiscelli Múzeum, Budapest)

Szentesi Réka divattörténész (Nemzetközi Mod'Art Divatiskola, Budapest)

Bereczki Zoltán okleveles építészmérnök (Debreceni Egyetem)

Bodovics Éva történész (MNL B-A-Z Megyei Levéltára)

Gyulai Éva történész (Miskolci Egyetem BTK)

Hajdú Ildikó muzeológus (Herman Ottó Múzeum, Miskolc)

Mikita Gábor muzeológus (Herman Ottó Múzeum)

Spóner Péter történész-muzeológus (Herman Ottó Múzeum, Miskolc)

A rendezvény megnevezése	Időpontja	Helyszíne
SZEMERE-SZALON Katona Csaba: FÜRDŐÉLET A 19. SZÁZADBAN	2018. április 6. (péntek) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)
SZEMERE-SZALON Fónagy Zoltán: A RÉGI JÓ TÁBLABÍRÁK VILÁGA – A BIRTOKOS NEMESSÉG ÉLETMÓDJA A REFORMKORBAN	2018. június 1. (péntek) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)
SZEMERE-SZALON Vér Eszter Virág: „...Elvárják, hogy mindig szépen és kifogástalanul nézzek ki...” – ADALÉKOK ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÖLTÖZKÖDÉSI SZOKÁSAINAK MAGYAR VONATKOZÁSAIHOZ	2018. szeptember 6. (csütörtök) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)
SZEMERE-SZALON Bukszár Zsanett: FERENC JÓZSEF MISKOLCI LÁTOGATÁSAI (1857, 1881)	2018. szeptember 21. (péntek) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)
SZEMERE-SZALON Szatmári Judit Anna: A HOSSZÚ 19. SZÁZAD PÁRIZSI	2018. október 5. (péntek) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)

DIVATHÁZAI ÉS HATÁSUK A HAZAI DIVATRA		
SZEMERE-SZALON Szentesi Réka: BEFŰZVE – A DARÁZSDERÉK ÉS A FŰZŐ A 19. SZÁZAD NŐI DIVATJÁBAN	2018. november 9. (péntek) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)
MISKOLC ANNO Gyulai Éva: MISKOLC RÉGI TÉRKÉPEI	2018. november 13. (kedd) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)
MISKOLC ANNO Bodovics Éva: A NAGY MISKOLCI ÁRVÍZ, 1878.	2018. november 27. (kedd) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)
MISKOLC ANNO Hajdú Ildikó: SZÁZADFORDULÓS VÁROSRENDEZÉSI TERVEK	2019. január 15. (kedd) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)
MISKOLC ANNO Bereczki Zoltán: AVASI BORHÁZAK ÉS A SVÁJCI STÍLUS	2019. február 26. (kedd) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)
MISKOLC ANNO Mikita Gábor: MISKOLCI MACSKAKÖVEK A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN	2019. március 7. (csütörtök) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)
MISKOLC ANNO Spóner Péter: A MISKOLCI POLGÁR ÜNNEPE	2019. március 28. (csütörtök) 17 óra	Herman Ottó Múzeum Kiállítási Épülete, Szemere-kiállítás (3530 Miskolc, Papszer 1.)

2018. június 1. (péntek) 17 óra

KATONA CSABA történész, (MTA BTK Történettudományi Intézet, Budapest)
FÜRDŐÉLET A 19. SZÁZADBAN

Balatonfüred a reformkor, az önkényuralom és a Monarchia éveiben, sőt még az 1848/1849-es forradalom és szabadságharc idején is Magyarország egyik legnépszerűbb fürdőhelye volt. A korabeli fürdőéletre gondolva sokan idealizált képet látnak maguk előtt, jórészt az irodalom hatására. Eszerint a reformkorban hazafias gondolkodású, vitézkötéses mentébe öltözött hazafiak és ábrándos honleányok töprengtek a haza sorsán, később csíkos fürdőruhás úriemberek és krinolinos hölgyek rótták lépteiket a sétányon az ivókúra közben vagy után. A valóság ezzel szemben sokkal árnyaltabb és életszerűbb. A fürdőre elsősorban szórakozni érkeztek a különféle társadalmi rétegekhez tartozó emberek, e szórakozási formák pedig nem egyszer a törvényesség határát is átlépték. Az otthoni fegyelem alól kiszabaduló polgárok, duhajkodó nemesek, profi hamiskártyások, prostituáltak és futtatóik: ők mind-mind részét képezték az évről-évre újraformálódó füredi mikrotársadalomnak. Az előadás ezt a témát járta körül. Katona Csaba előadását 35 érdeklődő hallgatta meg.

2018. szeptember 6. (csütörtök) 17 óra

FÓNAGY ZOLTÁN történész, a történettudomány kandidátusa (MTA BTK Történettudományi Intézet, Budapest)

A RÉGI JÓ TÁBLABÍRÁK VILÁGA – A BIRTOKOS NEMESSÉG ÉLETMÓDJA A REFORMKORBAN

A 19. század első felében a közélet és a társadalmi mozgalmak jellegét a birtokos nemesség határozta meg legerősebben. A középbirtokos réteg jelképévé a táblabíró alakja vált, akiről e korszakot a táblabírák korának is szokás nevezni. A modern, polgári Magyarországot előkészítő évtizedek a reformnemzedék fiainak és unokáinak emlékezetében aranykorrá nemesedtek. Az előadás a reformkor nemesi udvarházaiba kalauzolta a közönséget, választ kaptak a felmerülő kérdésekre: hogyan laktak, mit viseltek, hogyan zajlott a családi és társasági élet a vidéki kúriákban. Az időutazást korabeli szövegek és képek tették élményszerűvé. Fónagy Zoltán előadását 47 érdeklődő hallgatta meg.

2018. szeptember 6. (csütörtök) 17 óra

VÉR ESZTER VIRÁG történész (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest)
„...Elvárják, hogy mindig szépen és kifogástalanul nézzek ki...” – ADALÉKOK
ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÖLTÖZKÖDÉSI SZOKÁSAINAK MAGYAR
VONATKOZÁSAIHOZ

Előadásában arra kereste a választ, hogy miben és mennyiben tért el Erzsébet öltözködéskultúrája, illetve vásárlási szokásai magyarországi tartózkodásai idején, milyen specifikumok jellemezték – később a történeti anekdoták sorába emelt – magyaros jelleget kapó (viseletek terén is gyakorta látványosan megmutatkozó) magyarországi jelenléteit, illetve pest-budai nyilvános szerepléseit a Monarchia más területein való megjelenéseitől. Esetlegesen e tekintetben a korábbi udvari hagyományokat követve milyen differenciáltság jelenhetett meg, valamint milyen különbözőségeket, illetve hasonlóságokat mutatott e sajátos nemzetépítéshez is kötődő stratégia követése az egyes válságos, valamint a későbbi nyugalmasabb politikai miliőben. E külsődleges, szimbolikus eszközök mentén való felidézése a magyar nemzeti érzületnek – az udvari reprezentáció részeként - mennyiben vált meghatározó mozzanattá a később rögzülő Erzsébet-kultusz kanonizált elemeinek sorában. Vér Eszter Virág előadását 45 érdeklődő hallgatta meg.

2018. szeptember 21. (péntek) 17 óra

BUKSZÁR ZSANETT történész (Tomory Lajos Múzeum, Budapest)
FERENC JÓZSEF MISKOLCI LÁTOGATÁSAI (1857, 1881)

„Történelmi napok ezek s Clió bizonyára nem fogja elmulasztani felvélni a történelem ércztáblájára azon nevezetes momentumot, hogy dicsőséges uralkodó Királyunk: Első Ferencz József császár és Magyarország dicsőséges uralkodó apostoli királya, hét napokon által innét ez igénytelen helyről, alattvalóinak hű szeretetétől övezve, kormányozta birodalmát.”

Ferenc József osztrák császár és magyar király két alkalommal látogatott el Miskolcra. Vajon hogyan készült a város az uralkodó fogadására? Miért nem ment el Ferenc József a tiszteletére adott színházi díszelőadásra? Tényleg felköszöntötte a díszebéden az orosz cárt? Többek között ezekre a kérdésekre is választ kaptak az előadás során az ide látogató kedves vendégek. Bucsár Zsanett előadását 47 érdeklődő hallgatta meg.

2018. november 27. (kedd) 17 óra

SZATMÁRI JUDIT ANNA divattörténész (Kiscelli Múzeum, Budapest)
A HOSSZÚ 19. SZÁZAD PÁRIZSI DIVATHÁZAI ÉS HATÁSUK A HAZAI
DIVATRA

A század első felében a textiliparban nagy technikai fejlődés ment végbe, így gépekkel előállíthatóvá vált szinte valamennyi textília és díszítés, melyekhez korábban hosszas és drága kézimunka volt szükséges. Az olcsóbb előállítás lehetővé tette, hogy egy szélesebb réteg – az ekkor megerősödő polgárság – hölgy tagjai is divatosan öltözködjének. Párizs évszázadokon át irányító központja volt a divatnak, és ebben az átalakulásban is vezető szerepet játszott. A céhes szabóipar helyét egyre inkább művészként alkotó tervezők vették át, akik ugyanakkor jó üzletemberek is kellett, hogy legyenek. Charles Frederick Worth divatház-tulajdonos nyomán szervezetter kezdték terjeszteni a nagy párizsi házak a szezononként megújuló divatot Európában, a külföldi szabók számára tehát elengedhetlenné vált a párizsi utazás és beszerzés. Ez a rendszer a II. világháborúig működött, miközben a világ – és benne a nők helyzete - hatalmas változáson ment keresztül. Szatmári Judit Anna előadását 50 érdeklődő hallgatta meg.

2018. november 9. (péntek) 17 óra

SZENTESI RÉKA divattörténész (Nemzetközi Mod'Art Divatiskola, Budapest)
BEFŰZVE – A DARÁZSDERÉK ÉS A FŰZŐ A 19. SZÁZAD NŐI
DIVATJÁBAN

„Láttam [...] egy fényképet, melyen egy gyönyörű szépségű fiatal leány volt bemutatva. A nézők szerfölött csodálkoztak azon, hogy meglehetősen gömbölyded termete ellenére miként lehet e szépségnek oly kétségbeejtően vékony dereka, holott a nyaka is jó vastag volt?” (Takácsi S.A.R.: A rajzoló és chemikus fényképész. In Fényképészeti lapok. 1882. június VII. sz. 106.)

Az 1882-ből, egy fotóművész tollából származó kérdésre igen egyszerű a válasz: a korabeli „photoshop”, azaz a retouche. Igen gyakran megesett ugyanis, hogy a hölgyek a kor szépségideáljának megfelelően deréktájon erősen retusált portrékat rendeltek magukról. Az előadásban arra a kérdésre kereste előadónk a választ, hogy mikor és hogyan vált a korabeli női öltözködés egyik alappillére a fűző viselete, valamint, hogy a természet adta darázsderék hiányában hogyan és legfőképp miért csaltak a kor hölgyei az alakjukat illetően. Feldolgozott forrásokon keresztül megszólaltatta azokat, akik a fűző mellett érveltek, azaz a korszak divathölgyeit, valamint azokat, akik ellene voltak: férfiakat, orvosokat és feministákat. A különböző vélemények ütköztetésével kirajzolódott a korszak legnagyobb divatvitája: a fűzőt és a szoros fűzés gyakorlatát övező polémia. Szentesi Réka előadását 60 érdeklődő hallgatta meg.

2018. november 13. (kedd) 17 óra

GYULAI ÉVA történész (Miskolci Egyetem BTK)

MISKOLC RÉGI TÉRKÉPEI

A Miskolc anno című rendezvénysorozat nyitóelőadása a várossal, mint földrajzi és közigazgatási kiterjedéssel, annak történeti változásaival foglalkozott. Miskolc városrészeit, utcahálózatát, épületeit és közterületeit kéziratos és korai nyomtatott térképeken lokalizálhatták az érdeklődők. A program áttekintést nyújtott Miskolc ismert XIX. századi térképeiről, az utcahálózat változásairól, a városrészek fejlődéséről, jellegéről, hangulatairól. Gyulai Éva kép és adatgazdag prezentációval színesített előadását 57 érdeklődő hallgatta meg.

2018. november 27. (kedd) 17 óra

BODOVICS ÉVA történész (MNL B-A-Z Megyei Levéltára)

A NAGY MISKOLCI ÁRVÍZ, 1878

Ahogy más hazai települések történetében, úgy Miskolcon is a közösségi emlékezet részévé vált egy olyan katasztrófa, amely a pusztítással járó mérhetetlen szenvedés mellett hozzájárult a város korszerűsödéséhez, újjáépítését és infrastrukturális fejlesztését elodázhatatlanná tette. A nagy miskolci árvíz után fényképek készültek az elpusztított épületekről, képzőművészeket is megihletett a kivételes esemény nyomait viselő városkép. Bodovics Éva prezentációja révén emlékek, élmények, hivatalos beszámolók és újsághírek elevenedtek meg Miskolc egyik legszörnyűbb katasztrófájáról. Az előadást 38 érdeklődő hallgatta meg.

2019. január 15. (kedd) 17 óra

HAJDÚ ILDIKÓ muzeológus (Herman Ottó Múzeum, Miskolc)

SZÁZADFORDULÓS VÁROSRENDEZÉSI TERVEK

A dualizmus évtizedeivel beköszöntött a szabályrendeletek kora és a spontán történelmi városformálódás átadta helyét a tervezett és kontrollált, mérnöki műhelyek és hivatali íróasztalok kulisszái közül irányított beruházásoknak, fejlesztéseknek. Ami megvalósult, mindaz máig hatóan meghatározza a település arculatát, azonban legalább ennyire érdekesek a papíron maradt tervek grandiózus vagy éppen megmosolyogtató részletei. Hajdú Ildikó előadását 46 érdeklődő hallgatta meg.

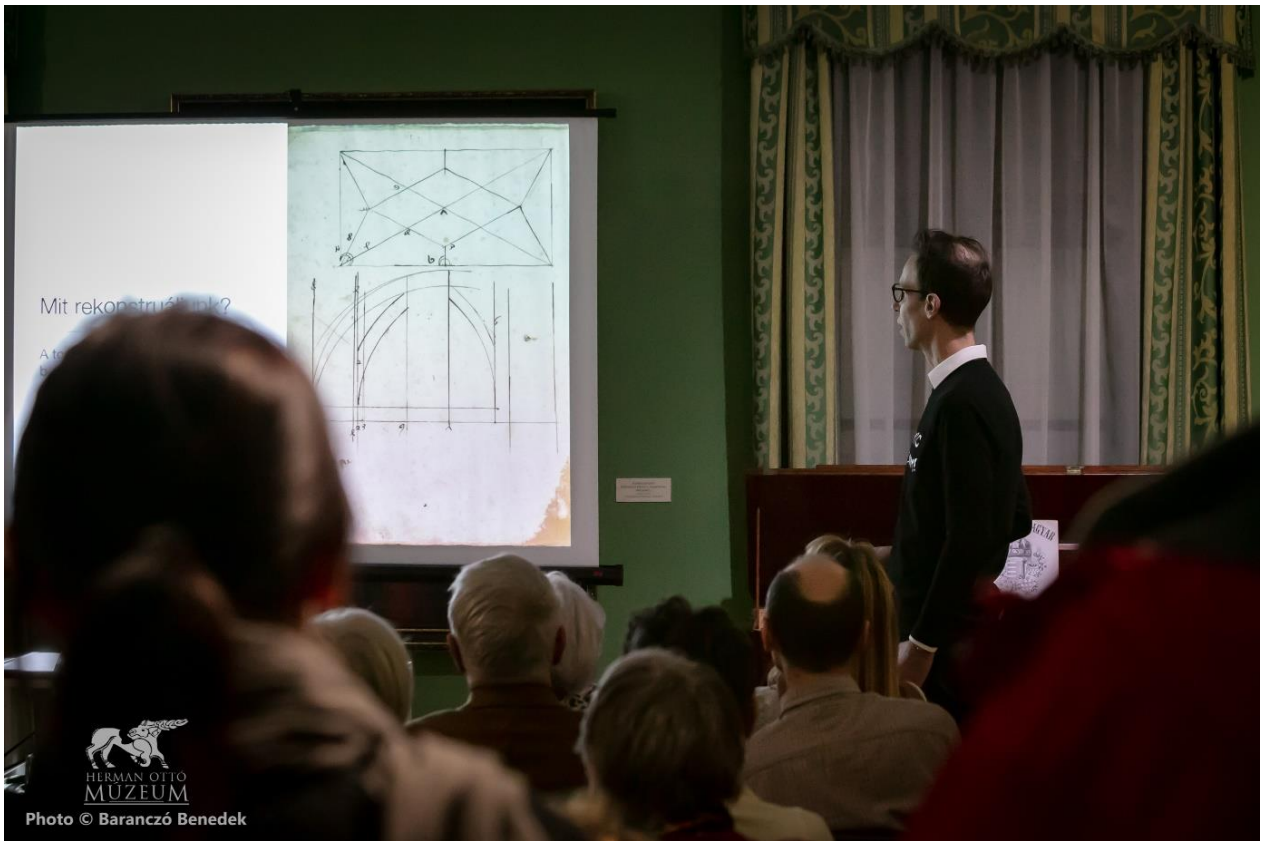
2019. február 26. (kedd) 17 óra

BERECZKI ZOLTÁN okleveles építészmérnök (Debreceni Egyetem)

TEMPLOM ÉS PINCESOROK A MISKOLCI AVASON

A dualizmus és a két világháború közötti évtizedek miskolci városképével foglalkozó előadás-sorozat negyedik programja az Avas domb intenzív történelmi környezetét mutatta be, ahol évszázadok óta szakralitás és borkultúra, gótika meg svájci stílus egymástól kőhajításnyira éli mindennapjait. A reformátussá lett középkori templom környezetében a török időktől pincesorok, tárgyalt korszakunkban a borfeldolgozásra használt egyszerű, gazdasági jellegű épületek között finoman megtervezett és kivitelezett, rekreációs célú épületek jelentek meg. A Miskolc anno rendezvénysorozat eseményei közül Berezcki Zoltán előadása bizonyult a legnépszerűbbnek, 73 érdeklődő hallgatta végig. A sikerhez hozzájárult, hogy a szünetben műsort adott a Miskolczi Pincék Dalárdája és Jacsó Pál költő.

2019. március 7. (csütörtök) 17 óra

MIKITA GÁBOR muzeológus (Herman Ottó Múzeum)

MISKOLCI MACSKAKÖVEK A XX. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK MAGYAR IRODALMÁBAN

Miskolcot nem tartjuk számon az "irodalmi" városok között, mégis, a helyi szerzők mellett a magyar irodalom legnagyobbjai - köztük Kaffka Margit, Móricz Zsigmond, Krúdy Gyula - örökítették meg az egykori észak-magyarországi kereskedelmi központ sajátos világát, hangulatait. Az előadás azt vette számba, hogy a város közterületei közül melyek jelentek meg a magyar írók munkáiban: milyenek látták, láttatták a jellegzetes miskolci helyszíneket, melyek voltak azok a meghatározó terek, utcák, amelyek hatást gyakoroltak művészeinkre - az avasi pincesorstól kezdve a főutca korszójáig. Mikita Gábor előadását 35 érdeklődő hallgatta meg.

2019. március 28. (csütörtök) 17 óra

SPÓNER PÉTER történész-muzeológus (Herman Ottó Múzeum, Miskolc)

A MISKOLCI POLGÁR ÜNNEPE

A dualizmus és a két világháború közötti évtizedek miskolci városképével foglalkozó előadás-sorozat záróprogramja az alapokat vizsgálta, azt a hétköznapi munkát idézte meg, melyet generációkon át örökítettek a tősgyökeres miskolci csizmadiák, bodnárok és más mesterek. A dualizmus időszaka ebben a tekintetben is korszakhatár: a patinás céhek ekkor adják át helyüket az új, századfordulós Miskolcot építő iparos polgároknak... Spóner Péter előadását 35 érdeklődő hallgatta meg.

